

Protokół z XXVI posiedzenia Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020, które odbyło się w dniu 17 października 2018 r.

Otwarcie posiedzenia, głosowanie nad podjęciem porządku obrad

Posiedzenie Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 odbyło się dnia 17 października 2018 r. Rozpoczęło się o godz. 10.30 w sali 122 w budynku Urzędu Marszałkowskiego. Na posiedzeniu gościł przedstawiciel Komisji Europejskiej Pan Krzysztof Wójcik z Dyrekcji Generalnej do spraw Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w Komisji Europejskiej odpowiedzialny za realizację między innymi dolnośląskiego RPO oraz 25¹ osób z prawem do głosowania, stali zastępcy i obserwatorzy.

Obradom przewodniczyła w zastępstwie Przewodniczącego Komitetu Monitorującego RPO WD 2014-2020 – Pani Magdalena Bednarska – Wajerowska – Dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich, która powitała przybyłych gości - przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Poinformowała również, że 15 października Zarząd Województwa podjął uchwałę w sprawie zmiany w składzie Komitetu Monitorującego. Do grona członków dołączył Pan Piotr Miąsek – przedstawiciel Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

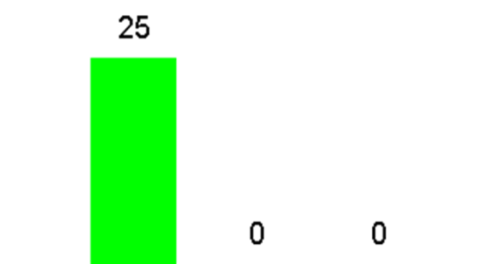
Informacja o stanie realizacji RPO WD 2014-2020 - stan na 30 sierpnia br. przedstawiła Dyrektor Magdalena Bednarska-Wajerowska prezentacja stanowi załącznik do protokołu.

Do prezentacji odniósł się Pan Krzysztof Wójcik – przedstawiciel Komisji Europejskiej, który podkreślił, iż wyniki osiągnięte przez instytucję zarządzającą są bardzo dobre. Pogratulował w tym miejscu wszystkim pracownikom IZ, którzy przyczynili się do tak dobrych rezultatów. Podkreślił, że Komisja Europejska jest bardzo zadowolona zarówno z wyników ilościowych realizacji programu, ale również z jakości projektów

I. Wyniki głosowania nad podjęciem uchwały w sprawie przyjęcia protokołu z XXV posiedzenia Komitetu Monitorującego RPO WD

---

¹ Głosowania odbywały się przy pomocy elektronicznego systemu do głosowania, a szczegółowe wyniki dostępne są w Sekretariacie Komitetu Monitorującego RPO WD. W trakcie posiedzenia zmieniała się liczba osób obecnych na sali, jednak kworum wymagane do zatwierdzenia uchwał było zapewnione podczas całego posiedzenia.

II. Omówienie propozycji kryteriów w zakresie EFRR:

- Poddziałanie 1.2.2 - Innowacyjne przedsiębiorstwa dla ZIT WrOF - Schemat 1.2 A Wsparcie dla przedsiębiorstw chcących rozpocząć lub rozwinąć działalność B+R
- Działanie 3.3. Typ e Modernizacja systemów grzewczych i odnawialne źródła energii - projekty dotyczące zwalczania emisji kominowej (formuła grantowa i niegrantowa)
- Działanie 3.3 Typ c Projekty demonstracyjne – publiczne inwestycje w zakresie budownictwa o znacznie podwyższonych parametrach charakterystyki energetycznej w budynkach użyteczności publicznej

Wstępu dokonał Pan Sławomir Sobieszek - Dyrektor Wydziału Zarządzania RPO, który przekazał informację, iż kryteria do poddziałania 1.2.2 były przedmiotem prac Grupy roboczej ds. przedsiębiorstw i innowacji. Natomiast Grupa robocza ds. zrównoważonego rozwoju dyskutowała i uzgadniała szczegóły zapisów kryteriów do działania 3.3, tzw. „kotłów” podczas zorganizowanej wideokonferencji, w której oprócz członków grupy wzięli udział eksperci m.in. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, a także przedstawiciele Komisji Europejskiej i Banku Światowego. Dyskusja pozwoliła wypracować pewne rozwiązania, jednakże konsultacje z członkami KM przeprowadzone przed posiedzeniem KM pokazały, iż podczas dzisiejszego posiedzenia należy ten temat rozwinąć. Następnie Dyrektor przekazał głos Panu Lucjanowi Preisowi Kierownikowi Działu Zarządzania EFRR, który wyjaśnił że kryteria do 1.1 i 1.2.2 dotyczą konkursów, których pierwsza tura już się odbyła. Jednak w wyniku zmian w Umowie Partnerstwa, która umożliwiła wdrażanie wyników projektów badawczych przez MŚP, zaistniała konieczność dostosowania kryteriów do tych zmian. Szczególną uwagę poświęcono także wprowadzeniu nowego kryterium dot. Programu „Zielona Dolina”. Szczegóły propozycji zmian zapisów znajdują się w załączniku do protokołu.

Pan Krzysztof Wójcik doprecyzował, że uwagi zgłoszone przez KE wynikały z faktu, iż przedstawicielom Komisji zależy na jakości realizowanych projektów w ramach CT 1. Kryteria dotyczące innowacyjności są niezmiernie ważne dla KE, której zależy na tym, by, rzeczywiście odzwierciedlało ono wysoką jakość projektów. Pan K. Wójcik podkreślił również, iż Komisja jest ogromnym orędownikiem Instytucji Otoczenia Biznesu. Stąd uwaga KE, aby nie premiować jedynie za samą współpracę z IOB, ale także za jakość tych projektów.

Pani Barbara Pokorny - przedstawiciel Zachodniej Izby Gospodarczej zapytała kto i w jaki sposób będzie wydawał opinie w przypadku kryterium pn.: „Poziom innowacyjności” ? Czy kryterium będzie oceniane

przez eksperta na podstawie opisu wniosku o dofinansowanie i/lub dołączonych opinii, ekspertyz, analiz rynku? Czy istnieje lista firm, które będą te decyzje wydawać.

Pan Lucjan Preis wyjaśnił, że celem instytucji zarządzającej jest, aby pozostawić tę kwestię wnioskodawcom. Do nich będzie należała decyzja, czy sami uzasadnią we wniosku poziom innowacyjności, czy też zwrócą się o ekspertyzę zewnętrzną. W gestii wnioskodawcy będzie na podstawie zapisów dokumentacji przekonanie eksperta, oceniającego wniosek, że produkt, technologia lub usługa będzie innowacyjna co najmniej w skali polskiego rynku.

Pan Marek Winkowski – Przedstawiciel Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Wrocławski Park Technologiczny) wyraził opinię, że jest przeciwny stanowisku KE w sprawie obniżenia punktacji za współpracę w Instytucjach Otoczenia Biznesu (dalej IOB) z uwagi na to, iż zostały poniesione ogromne środki na budowanie takich miejsc, jak parki technologiczne. Nawet najlepsze ośrodki w kraju, które świadczą ponad 1000 usług badawczo-rozwojowych, nadal mają rezerwy dot. pomocy dla MŚP. W opinii Pana M. Winkowskiego powinna nastąpić koncentracja usług w takich ośrodkach, gdzie te rezerwy nadal są. Bardzo istotny jest tu efekt synergii, dlatego nie powinno się obniżać tej punktacji. Tym bardziej, że dotyczy to regionu, w którym istnieją tego typu ośrodki i nie ma tu problemu z dostępnością geograficzną czyli odległości od zamawiającego usługę.

Pan Krzysztof Wójcik zgodził się z Panem Markiem Winkowskim przyznając, że sieć IOB-ów w Polsce jest rzeczywiście dość dobrze rozwinięta i większości przypadków sama współpraca z nimi gwarantuje zwiększenie jakości samego projektu. Zaproponowana przez KE modyfikacja polegająca na zmianie kryterium miałyby polegać jedynie na modyfikacji punktacji, nie zaś na całkowitym odejściu od tego kryterium.

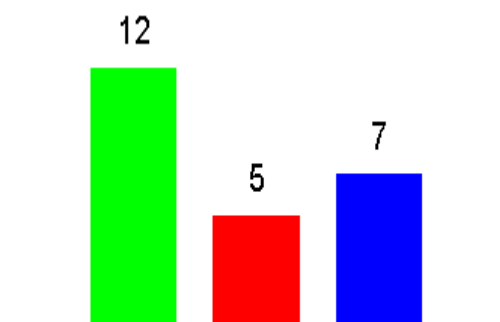
Pan Marcin Kowalski – przedstawiciel Konfederacji Lewiatan przedstawił w tym miejscu opinię Grupy roboczej ds. przedsiębiorstw i innowacji, iż przedsiębiorca w ramach usługi IOB korzysta przede wszystkim z infrastruktury IOB, nie zaś z usług informacyjno-doradczych. Wyjaśnił, że grupa robocza rekomenduje pozostawienie kryterium w takim kształcie, jak to było zaproponowane.

Pani Dyrektor Magdalena Bednarska-Wajerowska doprecyzowała, że propozycja 8 punktów za spełnienie tego kryterium pochodziła od przedstawicieli ZIT WrOF i dotyczyła zgodności ze Strategią ZIT. W tym miejscu zwróciła się do jego przedstawiciela o wyjaśnienie intencji, jakimi kierowano się przy propozycji takiego progu punktowego. Dodała też, że dziś przedstawiona propozycja IZ, aby było to 5 punktów, stanowi kompromis między propozycją 8 punktową przedstawioną przez ZIT WrOF a 2 punktami zaproponowanymi przez KE. Dodała, że decyzja będzie należeć do członków KM i zaproponowała głosowanie cząstkowe nad omawianą tu kwestią.

W odpowiedzi Pani Justyna Molendo- Wieczorkiewicz – przedstawiciel ZIT WrOF poinformowała, iż ta ilość punktów, pierwotnie zaproponowana przez ZIT WrOF wynikała z konieczności zgodności zapisów ze Strategią Zgodności z ZIT. Przychyliła się jednak do stanowiska Dyrektor M. Bednarskiej, iż proponowana waga 5 punktów jest rozwiązaniem kompromisowym w stosunku do propozycji pierwotnej oraz uwagi KE, która zaproponowała zmniejszenie ilości punktów do 2. Dodała też, że dobrym rozwiązaniem będzie głosowanie cząstkowe nad tą kwestią.

Wobec powyższej dyskusji przewodnicząca obradom dyrektor M. Bednarska – Wajerowska zaproponowała głosowanie cząstkowe nad kryterium *Współpracy z instytucjami otoczenia biznesu (IOB)*, gdzie w ramach kryterium sprawdzane będzie czy Wnioskodawca w celu osiągnięcia zamierzeń projektu będzie współpracował z instytucją/instytucjami otoczenia biznesu.

Wyniki głosowania cząstkowego w sprawie przyjęcia punktacji w kryterium oceny zgodności projektów ze Strategią ZIT pn.: „Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu (IOB)” Poddziałanie 1.2.2 – ZIT WrOF

- kolor zielony oznacza głosowanie za pozostawieniem pierwotnej propozycji punktacji ZIT WrOF, tj. 8 pkt,
- kolor czerwony oznacza głosowanie za propozycją kompromisową, tj. 5 pkt.,
- kolor niebieski - wstrzymanie się od głosu

Następnie Dyrektor Sławomir Sobieszek omówił uwagi zgłoszone do Działania 3.3. *Typ e Modernizacja systemów grzewczych i odnawialne źródła energii - projekty dotyczące zwalczania emisji kominowej zarówno w formule grantowej i niegrantowej.* Dyrektor poinformował, iż w związku z tym, iż projekt kryteriów wzbudził dość dużą dyskusję na etapie konsultacji, przedstawiciele jednostek, które miały najwięcej uwag, zostaną poproszeni o zabranie głosu w tej sprawie.

Dyrektor przedstawił propozycję ogólną (tzn. nie do konkretnego kryterium) zgłoszoną przez KE w sprawie wykluczenia domów jednorodzinnych z konkursu (formuła grantowa) tak, aby uniknąć nakładania się konkursu realizowanego w ramach RPO z programem „Czyste Powietrze” (dalej CzP) realizowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Podobne stanowisko w tej sprawie mają przedstawiciele Dolnośląskiego Alarmu Smogowego (dalej DAS), którego przedstawiciele zabiorą dziś głos.

Dyrektor wyjaśnił, iż instytucja zarządzająca stoi na stanowisku nie przychylenia się do tej propozycji argumentując, że wymiana źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych została wpisana do RPO i zatwierdzona w 2014 r. Od września 2015 r. ten typ projektu znajduje się w harmonogramie naborów i istnieje zapotrzebowanie społeczne na ten typ projektu. Kryteria dostępowe, ustalone na poziomie programu powodują, że nie każdy będzie mógł sięgnąć po dofinansowanie z RPO, gdyż nie jest tu możliwa wymiana na kotły węglowe. Tym bardziej, że gdyby nie pewne perturbacje proceduralne, niezależne od IZ, konkurs ten zostałby ogłoszony dwa lata temu i wówczas dotyczyłby on wyłącznie domów jednorodzinnych. Budynki wielorodzinne zostały wpisane do Programu w trakcie ostatniej aktualizacji RPO, która zakończyła się dopiero w 2018 r., co spowodowało przesunięcie terminu ogłoszenia konkursu na wymianę kotłów. Podkreślił zatem, iż nie jest to nowy program/konkurs skierowany do domów jednorodzinnych, tak jak jest to wskazane w dołączonym postulacie. Program „CzP” został ogłoszony dopiero w tym roku, zaś IZ opracowując zasady konkursu, nie miała wówczas wiedzy o tym, że zostanie on uruchomiony. Niezwykle ważną kwestią jest fakt, iż wielu wnioskodawców oczekując na ogłoszenie konkursów dot. wymiany kotłów podjęło kroki w celu przygotowania się do prawidłowego przygotowania wniosków o dofinansowanie, np. poprzez informację skierowaną do mieszkańców potencjalnie zainteresowanych tym tematem m.in. poprzez ankiety. W związku z powyższym IZ RPO nie może podjąć decyzji o wycofaniu się z planowanych konkursów także dla domów jednorodzinnych. Środki w ramach RPO pozwolą na wymianę ok. 1400 źródeł ciepła (co będzie przedmiotem weryfikacji przez KE). Dyrektor podkreślił, iż konkursy w ramach RPO są komplementarne, nie stanowią zaś konkurencji dla programu CzP. Tym bardziej, że budynki jednorodzinne dominują w małych miastach oraz na obszarach wiejskich. Dyrektor zwrócił uwagę również na fakt, iż same gminy dobrze znają potrzeby na swoim terenie, a ich przedstawiciele będą potrafili połączyć różne warianty wsparcia w taki sposób, aby zaspokoić potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Kończąc swą wypowiedź, dyrektor S. Sobieszek jeszcze raz podkreślił, iż propozycja kryteriów została wypracowana m.in. podczas posiedzenia Grupy roboczej ds. zrównoważonego rozwoju, czyli z osobami zorientowanymi w temacie.

Pan Radosław Gawlik – przedstawiciel Komitetu Monitorującego, reprezentujący podczas tego posiedzenia jednocześnie Dolnośląski Alarm Smogowy (DAS) przedstawił postulat DAS dotyczący systemu wspierania budynków wielorodzinnych i jednorodzinnych w ramach Działania 3.3 *Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym*. Na wstępie potwierdził, iż dotychczasowe prace nad kryteriami do tego konkursu przebiegały wspólnie m.in. podczas posiedzenia grupy roboczej, o której wcześniej wspominał dyrektor S. Sobieszek. Przyznał jednak, iż wypracowane wówczas ustalenia były dobre, jednak powstanie programu CzP zmodyfikowało ówczesne podejście przedstawicieli organizacji ekologicznych, którzy wówczas uczestniczyli w spotkaniu.

Pan Ryszard Gawlik wyjaśnił, iż według szacunku ekspertów współpracujących z DAS, ponad 1/3 zasobów wg powierzchni mieszkaniowych Dolnego Śląska stanowią mieszkania sprzed wojny, głównie w kamienicach i domach wielorodzinnych. Te zasoby są najbardziej energochłonne. To tu również, nie zaś tylko w domach jednorodzinnych, znajduje się przewaga osób ubogich energetycznie.

DAS stoi na stanowisku, iż w obecnej sytuacji, tj. po otwarciu przez rząd dużego programu krajowego wartości ponad 100 mld zł skierowanego wyłącznie dla budynków jednorodzinnych, program RPO powinien zostać skoncentrowany na budynkach wielorodzinnych, które w naszym województwie stanowią wielki problem podobnie jak budynki jednorodzinne.

Zdaniem przedstawicieli DAS nowy program finansowania budynków jednorodzinnych uruchomiony z RPO WD nie powinien konkurować z programem CzP, a raczej powinien rozpoczynać proces tworzenia spójnej alternatywy, poprzez skoncentrowanie na budynkach wielorodzinnych. Pan R. Gawlik wspominał również o uchwałach antysmogowych obowiązujących w województwie, szczególnie w kontekście skali zachorowań na choroby spowodowane przez smog.

Dalej Pan Radosław Gawlik w uzasadnieniu stanowiska DAS wyjaśnił, że wsparcie budynków jednorodzinnych z RPO (nawet przy stosunkowo niewielkim budżecie) byłoby szkodliwe, gdyż dałoby to sygnał właścicielom domów jednorodzinnych, że na rynku jest dostępna „lepsza oferta subwencyjna” (tj. 85% z RPO zamiast 30% w CzP). Ponadto w opinii przedstawicieli DAS zwiększyłyby to również nastawienie rynku na wzrost dotacji (zamiast je obniżyć, aby angażować w perspektywie coraz mniej środków publicznych) i promowałyby nieefektywne wydawanie pieniędzy publicznych, a także mogłyby spowolnić inwestycje dotyczące poprawy jakości powietrza. Pan R. Gawlik w swej wypowiedzi wspominał również o poczuciu tzw. „niesprawiedliwości” w momencie, gdy budynki jednorodzinne miałyby otrzymać możliwość finansowego wsparcia wymiany urządzeń grzewczych kosztem budynków wielorodzinnych.

W tym miejscu prowadząca obrady Dyrektorka M. Bednarska – Wajerowska skorygowała, iż w ramach RPO będzie możliwe wsparcie dla budynków wielorodzinnych, a nie tylko jednorodzinnych i zwróciła się z prośbą o właściwe i zgodne z prawdą interpretowanie zapisów RPO dot. zakresu wsparcia.

Pan Krzysztof Wójcik – wyjaśnił, iż uwaga w przedmiotowej sprawie ze strony KE pojawiła się w związku z tym, iż na rynku pojawił się Program „Czyste powietrze”. Intencją KE nie było jednak utrudnianie instytucji zarządzającej realizacji programu zgodnie z zaplanowanym zakresem wsparcia, a jedynie wskazanie, by jak najbardziej kompleksowo podejść do tematu eliminacji zanieczyszczonego powietrza. Podkreślił, iż należy być elastycznym, umieć się dostosowywać do zmieniającej sytuacji i wychodzić naprzeciw zmieniającym się warunkom.

Pani Barbara Pokorny – przedstawicielka DIG przytoczyła przykład z własnego doświadczenia, że możliwość wymiany źródeł ciepła przez mieszkańców domów jednorodzinnych nie zawsze jest tak dostępna i możliwa, mimo teoretycznej możliwości skorzystania z dofinansowania. Powołała się tu na program Kawka², który funkcjonuje we Wrocławiu, jednak informacja o nim trafiła we właściwym czasie do niewielkiej liczby mieszkańców. Pani B. Pokorny podkreśliła, iż mieszkańcy domów jednorodzinnych jak i wielorodzinnych powinni mieć takie same prawa i możliwości do wymiany źródeł ciepła.

---

² KAWKA to nazwa ogólnopolskiego programu, którego celem jest walka z zanieczyszczeniem powietrza w miastach, w których regularnie odnotowywane są przekroczenia dopuszczalnego stężenia pyłów. Domowe piece i lokalne kotłownie opalane węglem są – oprócz środków transportu – głównymi źródłami emisji pyłów. Od 2014 roku Gmina Wrocław realizuje program KAWKA dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, w ramach którego mieszkańcom Wrocławia udzielane są dotacje na likwidację pieców węglowych i zastąpienie ich rozwiązaniami proekologicznymi

Pan Tomasz Sołowiej – przedstawiciel Gminy Wrocław oraz ZIT WrOF wyjaśnił, iż instrumenty finansowe dostępne na rynku w obszarze wymiany źródeł ciepła są komplementarne, a zapotrzebowanie na nie jest bardzo duże w całym regionie. Powołał się na własne doświadczenie, zarówno jako członka komitetu, który aktywnie od niemal dwóch lat pracował nad założeniami do tego konkursu, jak i urzędnika – reprezentanta nie tylko miasta Wrocław, ale i wszystkich gmin wchodzących w skład ZIT. Podkreślił, iż jego rolą jest reprezentowanie nie tylko samego Wrocławia, gdzie rzeczywiście skala budynków wielorodzinnych jest bardzo duża, ale też małych gmin, w których dominuje budownictwo jednorodzinne. Zwrócił też uwagę na fakt, o którym mówił wcześniej Dyrektor. S. Sobieszek, że wójtowie czy burmistrzowie gmin wiedząc, że taki konkurs zostanie ogłoszony, poczynili kroki, również finansowe, aby móc się do niego odpowiednio przygotować. Podkreślił, iż w trakcie dwóch lat pracy nad założeniami tego konkursu, gdzie przedstawiciele różnych instytucji pracujący nad nimi mieli początkowo bardzo przeciwstawne stanowiska, udało się wypracować kompromis. Nie można tego w ostatniej chwili zmieniać. Dodał, że nadal są pieniądze na termomodernizację, co oznacza, że wnioskodawca, który w przyszłym roku będzie chciał aplikować o środki nie tylko na wymianę źródeł ciepła, ale też na np. na ocieplenie budynku czy wymianę stolarki, będzie mógł wystartować w kolejnym konkursie skierowanym do budynków wielorodzinnych. Kończąc swą wypowiedź, Pan Tomasz Sołowiej zaapelował do członków KM, aby podejmując dzisiaj decyzję odnośnie przyjęcia lub odrzucenia postulatów KE oraz DAS, a tym samym zasad konkursu, wzięli pod uwagę wszystkie wymienione aspekty.

Pan Arkadiusz Czocher – przedstawiciel Dolnośląskiej Federacji Organizacji Pozarządowych wypowiedział się w kwestii poruszonej wcześniej przez Pana Radosława Gawlika. Przyznał, iż dostrzega problem i rozumie intencje wyrażone w postulacie DAS w kwestii budynków wielorodzinnych zlokalizowanych w małych gminach. Nie ma jednak takiej aktywności mieszkańców, która pozwoliłaby im korzystać z dostępnych programów. W opinii Pana A. Czochera wsparcie do domów wielorodzinnych powinno być skierowane, jednak nie jest on zwolennikiem radykalnych zmian w już przygotowanych kryteriach.

Pan Marek Winkowski – wyraził opinię, iż absolutnie nie należy zmieniać zasad konkursu, nad którym od tyłu miesięcy trwały prace. Zwrócił również uwagę na to, iż na terenie Dolnego Śląska jest wiele uzdrowisk, gdzie zanieczyszczenie powietrza koliduje z podstawową funkcją, jakie powinny spełniać te miejscowości. W tych miejscowościach jest duże zagęszczenie budownictwa jednorodzinne i choćby z tego powodu zorganizowany system grantowy wspierający zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza w tym obszarze jest szczególnie istotny. Odnosił się również do wypowiedzi Pana Radosława Gawlika w kwestii finansowania wymiany kotłów z Programu CzP. Zwrócił uwagę na istotny fakt, że wśród mieszkańców zamieszkujących domy jednorodzinne jest wielu ludzi starszych i mniej zamożnych. Jest to grupa, która nawet mogąc skorzystać z programu CzP nie robi tego z uwagi na to, że procedura może okazać się dla nich zbyt skomplikowana. I to jest między innymi rolą gminy, aby w ramach takich programów jak RPO, zrealizować taki projekt dla mieszkańców.

Pani Ewa Orleańska – przedstawiciel Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju podkreśliła, iż zgadza się z przedmówcami w kwestii zasadniczej – aby nie wycofywać się z dotychczasowych założeń konkursu,

jednak spróbować znaleźć kompromisowe rozwiązanie. Zapytała, na ile są szacowane potrzeby w budynkach wielorodzinnych i czy rzeczywiście w tym naborze nie warto bardziej się ukierunkować się na budynki wielorodzinne. Zadała też pytanie czy nie byłoby dobrym rozwiązaniem, aby kryteria w dot. wymiany źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych, ukierunkować na uzdrowiska lub obszary rewitalizowane.

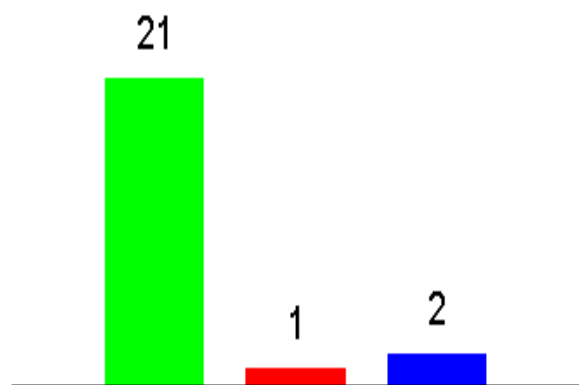
Pani Dyrektor M. Benarska-Wajerowska wyjaśniła, że w ramach kryteriów premiujących przewidziano wsparcie właśnie dla uzdrowisk oraz obszarów o największym zanieczyszczeniu powietrza. Natomiast w przypadku zapotrzebowania, jakie istnieje dla budynków wielorodzinnych, IZ nie posiada takich danych, jednak jest w stałym kontakcie z gminami, które monitorują ten temat m.in. za pośrednictwem ankiet skierowanych do potencjalnych beneficjentów a realizacja tych projektów będzie odbywała się w formule grantowej.

Pan Andrzej Kosiór przedstawiciel Gminy Wałbrzych potwierdził, iż od niemal dwóch lat gminy aglomeracji wałbrzyskiej zajmują się przygotowaniem do tego konkursu, m.in. poprzez wystosowanie ankiet do potencjalnych wnioskodawców. Z nich wynika, że jest duże zapotrzebowanie w budynkach wielorodzinnych, jednak oczywiście należy uwzględnić też potrzeby gmin wiejskich, w których przeważają budynki jednorodzinne.

Pan Michał Guz – przedstawiciel ZIT AJ –zwrócił uwagę na temat przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu który jest mocno akcentowany przez Komisję Europejską. Podkreślił, że nie bez znaczenia jest rodzaj paliwa, na jaki można będzie wymieniać źródła ciepła. W przypadku, gdy wsparcie zawężymy tylko i wyłącznie do budynków wielorodzinnych, pojawia się pytanie, na ile rzeczywiście najubożsi mieszkańcy będą mogli i chcieli skorzystać z tego wsparcia, ponieważ możliwe będzie dofinansowanie źródeł ciepła na takie, które będzie wymagało stosowania droższych paliw, niż te, które obecnie użytkują. Stąd obawa przedstawicieli ZIT AJ, że ze wsparcia możliwego do uzyskania z RPO WD nie będą mogli skorzystać najubożsi.

W związku z dyskusją nad kryteriami prowadząca obrady Dyrektor Magdalena Bednarska- Wajerowska zaproponowała głosowanie cząstkowe nad omawianą kwestią o treści:

Czy najbliższe nabory w ramach Działania 3.3. Typ e „Modernizacja systemów grzewczych i odnawialne źródła energii - projekty dotyczące zwalczania emisji kominowej” powinny dotyczyć budynków zarówno wielorodzinnych jaki i jednorodzinnych?

- kolor zielony - oznacza wsparcia dla obu typów, tj. domów jednorodzinnych i wielorodzinnych
- kolor czerwony - wsparcie tylko dla domów wielorodzinnych
- kolor niebieski - wstrzymuję się od głosu

Decyzją członków KM podczas głosowania częściowego zakres wsparcia obejmie oba typy projektów tj. budynki jednorodzinne i wielorodzinne.

Kolejną kwestią, do której uwagi zgłosiła Komisja Europejska było kryterium dot. maksymalnych progów wskaźnika energii pierwotnej EP H + W. Uwaga KE zasugerowała obniżenie wskaźnika EP do poziomu 150-200 kWh/(m²/rok) tak, aby wymiana instalacji grzewczych dokonywana była w budynkach efektywnych energetycznie. Z uwag KE wynika, że pozostawienie wskaźnika na poziomie 450 kWh/(m²/rok) spowoduje wspieranie wymiany pieców w nieefektywnych budynkach przez co narazi odbiorcę końcowego na znaczne koszty związane z zakupem paliwa. Kryterium w tym kształcie wpłynie na zwiększenie ubóstwa energetycznego (wbrew zapisom programu) i zagrozi trwałości projektów. W takim przypadku beneficjent powinien wprowadzić opłaty osłonowe dla najuboższych lub preferencje dla projektów zapobiegających ubóstwu energetycznemu. Alternatywnie KE sugeruje przywrócenie wcześniejszego kryterium *Preferowany poziom zapotrzebowania energetycznego premiuje budynki o wyższych parametrach efektywności energetycznej* wraz z odpowiednią punktacją.

Pan Filip Baranowski – przedstawiciel Działu Zarządzania EFRR wyjaśnił, że idea zastosowania tego współczynnika pojawiła się w odpowiedzi na pismo KE skierowane do marszałków województw, w którym pojawiła się sugestia, aby zastosować współczynnik o wartości 150-200 kWh/(m²/rok) dla budynków jednorodzinnych i 135 dla budynków wielorodzinnych. Jednakże w trakcie prac nad kryteriami, zasięgnięto opinię u ekspertów w tej dziedzinie, którzy zwrócili uwagę na to, iż taka wartość współczynnika jest nierealna do osiągnięcia. Stąd decyzja IZ, aby współczynnik podnieść do wartości 450 kWh/(m²/rok). Przedstawiciel KE zgłaszał już wcześniej uwagę, iż ten współczynnik jest zbyt wysoki, jednak jak podkreślił Pan F. Baranowski, IZ chciałaby pozostać przy tym współczynniku. Niektóre województwa dostosowały się do zaleceń Komisji, jednakże nabory okazały się nieudane. Wspomniany współczynnik określony w zasadach naboru na poziomie 150 -200 kWh/(m²/rok) w jednej z gmin w województwie śląskim przyniósł fiasko, gdyż z audytowanych stu domów tylko trzy spełniły ten warunek. IZ RPO nie chciałaby powtórzyć tego błędu oraz nie doprowadzić do sytuacji, gdy wnioskodawca wprawdzie wymieni piec np. na gazowy, ale nie będzie go stać najpóźniejsze ponoszenie kosztów ogrzewania. Tym samym nie zostanie osiągnięte główne założenie, czyli poprawa jakości powietrza.

Pan Krzysztof Wójcik potwierdził, iż takie wydarzenie, o jakim mowa powyżej miało miejsce. Dodał też, że celem KE nie jest doprowadzenie do sytuacji, gdy beneficjent ostateczny nie będzie w stanie finansowo podołać wprowadzonym przez wymianę pieca zmianom i doprowadzi go to do jeszcze większego ubóstwa energetycznego, gdyż nie stać go będzie na nowe paliwo. Zwrócił też uwagę, iż kluczowe jest tu również działanie kompleksowe, czyli połączone z termomodernizacją. Zaproponował w tym miejscu kompromisowe rozwiązanie w postaci współczynnika o wartości 250 kWh/(m²/rok).

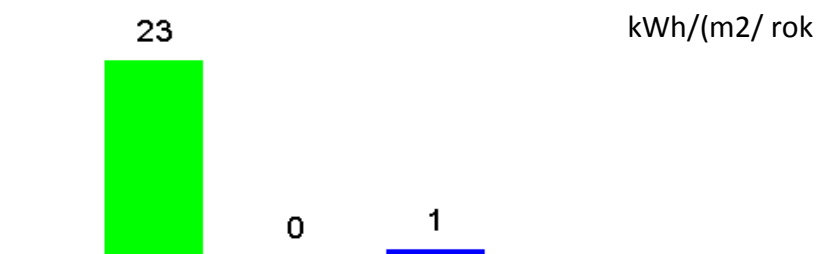
Pan Tomasz Sołowiej wyjaśnił, iż te niemal dwuletnie prace nad omawianym zagadnieniem oraz korzystanie z wiedzy eksperckiej, w tym w szczególności audytorów, którzy mają wiedzę praktyczną w temacie termomodernizacji w tym temacie doprowadziło do podjęcia decyzji, iż wartość 450 jest optymalna, szczególnie w przypadku takiej substancji mieszkaniowej jaka przeważa zarówno we Wrocławiu, a i innych miastach Dolnego Śląska. Kluczową sprawą w kwestii ubóstwa energetycznego jest kompleksowość działań, która polegać powinna na tym, że wraz z wymianą źródeł ciepła będzie możliwe zmodernizowanie danego lokalu/budynku pod kątem termomodernizacyjnym (czyli np. wymiana okien, ocieplenie budynku). Pan T. Sołowiej przytoczył tu wiedzę, która posiada na temat substancji mieszkaniowej, która będzie przedmiotem tego konkursu. Oczywistym jest, że zasób komunalny, w którym gmina będzie chciała wymienić samo źródło ciepła, powinien zostać przewidziany również do zmian termomodernizacyjnych o różnej skali. Dodał, iż zarówno przedstawiciele JST, którzy wymieniają źródła ciepła w budynkach komunalnych, jak i prywatni inwestorzy wiedzą doskonale, że niezmiernie ważną kwestią jest, aby koszt końcowy inwestycji dotyczył zarówno wymiany źródła ciepła, ale i jego późniejszego utrzymania. Wszystkie te elementy składają się na walkę z ubóstwem energetycznym. Unijny projekt będzie dotyczył dofinansowania wymiany kotła, ale inwestycyjnie gmina zrobi więcej w tym kierunku, aby sama wymiana faktycznie miała sens. Podsumowując, stwierdził, że współczynnik 450 z punktu widzenia charakteru substancji mieszkaniowej ma sens, gdyż jest on wypracowany w toku dyskusji, analiz i wiedzy eksperckiej i ma przełożenie dla wielu miast Dolnego Śląska.

Pan Radosław Gawlik potwierdził, iż podane tu argumenty są słuszne i poparte konkretnym zapotrzebowaniem i charakterystyką Dolnego Śląska. Przyznał, iż przykład Małopolski pokazał, jak ważne jest dopasowanie kryteriów do charakterystyki danego regionu i rodzaju jego zabudowy. Poparł kierunek działań podjętych przez IZ RPO oraz przedstawiciele dolnośląskich gmin. Dodał, że przy współczynniku niższym niż 450, nie byłaby możliwa wymiana źródeł ciepła w najstarszych budynkach, które z racji wieku nie spełniają żadnych standardów termoizolacyjnych.

Pan Krzysztof Wójcik zapytał o to, czy kompleksowe działania termomodernizacyjne będą miały zastosowanie we wszystkich przypadkach.

W związku z ożywioną dyskusją w tej kwestii Dyrektor M. Bednarska - Wajerowska zaproponowała, aby przeprowadzić głosowanie dodatkowe dotyczące kryterium „Maksymalne progi wskaźnika energii pierwotnej EP H + W”

Wyniki głosowania cząstkowego – za będzie oznaczało, że współczynnik ma zostać na poziomie 450

- kolor zielony oznacza, że współczynnik powinien pozostać na poziomie 450 kWh/(m²/ rok);
- kolor czerwony (druga kolumna) oznacza, że współczynnik ma zostać zmniejszony do 15-200 kWh/(m²/rok);
- kolor niebieski- wstrzymuję się od głosu;

W wyniku głosowania wskaźnik pozostał na poziomie 450 kWh/(m²/ rok).

Pan Dyrektor Sławomir Sobieszek wyjaśnił dalej, że w ramach tego kryterium wpłynęła jeszcze jedna uwaga KE. Dotyczyła ona wyłącznie kwestii budynków historycznych. KE zwróciła się do IZ, aby zastosowane zostały co najmniej dwa elementy wpływające na zwiększoną efektywność energetyczną (tj. wymianę okien, ocieplenie stropów/dachów, zastosowanie wentylacji z odzyskiem ciepła - rekuperacja).

Pan Tomasz Sołowiej – odpowiedział, że przedstawiciele ZIT WrOF oraz Gminy Wrocław przeanalizowali bardzo dokładnie sugestię KE w tej kwestii. Jednakże w wyniku tej analizy okazało się, że nie są to sugestie możliwe do spełnienia we wszystkich aspektach. Zaczynając od zagadnienia rekuperacji, która jest systemem, obejmującym cały budynek i zakupienie takiego systemu, jeśli w ogóle jest możliwe, będzie wiązało się z ogromnym kosztem. Należy pamiętać, że na Dolnym Śląsku znajduje się najwięcej w Polsce budynków zabytkowych, nad którymi opiekę sprawują konserwatorzy zabytków. Oznacza to, że w budynkach tego typu nie wolno przeprowadzać zmian wpływających na ich historyczną wartość, co w oczywisty sposób ogranicza możliwość przeprowadzenia omawianych tu zmian związanych z zapotrzebowaniem na ciepło. Tym samym nie można budynku ocieplić np. styropianem, co jest konieczne do tego, aby móc zastosować rekuperację. Jednocześnie te budynki (często komunalne) ogrzewane są nieefektywnymi źródłami ciepła powodującymi emisję zanieczyszczeń do powietrza, a takie ograniczenie spowodowałoby, iż projektu w ogóle nie udałoby się zrealizować. Z powyższych powodów zarówno IZ jak i ZIT-y nie mogą przyjąć zgłoszonej uwagi.

Pan Krzysztof Wójcik – zgodził się z argumentacją, jednak wspomniał, iż ideą, jaka przyświecała KE przy zgłoszeniu tej uwagi było, aby realizować projekty o jak najwyższej jakości i by temat termomodernizacji został zamknięty ostatecznie. Wspomniał również, iż tuż przed dzisiejszym posiedzeniem został wypracowany projekt kompromisu.

Dyrektor S. Sobieszek przedstawił szczegóły: uzgodniono, że pozostanie konieczność spełnienia tylko jednego z tych warunków tj. wymiana okien, ocieplenie stropów/dachów, zastosowanie wentylacji z odzyskiem ciepła. Dyrektor przyznał też, że IZ przyjęła częściowo argumentację KE, by punktować wyżej tych wnioskodawców, którzy będą starali się spełnić więcej niż jeden z tych warunków. Stąd dodatkowe kryterium, punktujące projekty, w których zrealizowane będą co najmniej 2 inwestycje. Kompromis dotyczył nie tylko budynków historycznych, ale pozostałych również.

Pan Tomasz Sołowiej zwrócił uwagę na to, że są to budynki przedwojenne, wpisane do rejestru zabytków, wybudowane w różnych latach (tj.latach'40 poprzedniego wieku albo sprzed 1890 roku) i mające różną konstrukcję budowlaną. Wątpliwość wzbudza zatem fakt, czy powyższy kompromis nie doprowadzi do dyskryminacji budynków starszych, choć historycznie - bardziej wartościowych, jednak o gorszej konstrukcji.

Pan Filip Baranowski wyjaśnił, że można jeszcze doprecyzować to kryterium, gdyż powstało ono tuż przed posiedzeniem komitetu i jest wynikiem rozmowy roboczej przeprowadzonej nad tą kwestią między IZ a KE.

Pan Arkadiusz Czocher zgodził się z przedmówcami w kwestii, by pozostanie konieczność spełnienia jednego z tych warunków.

Pan Krzysztof Wójcik dodał, że należy pamiętać, iż każdy projekt jest inny i że mimo wszystko należy premiować tych wnioskodawców, którzy chcą zrealizować więcej, mając możliwości techniczne.

Na prośbę przedstawicieli ZIT AJ w trakcie dyskusji doprecyzowano, iż spełnienie kryterium wskaźnika energii pierwotnej EP H + W na poziomie 450 w przypadku budynków historycznych oznacza, że jeśli projekt nie spełni tego wymogu (uzyska wartość powyżej 450), wówczas musi wykazać, że co najmniej jeden z elementów tj. wymiana okien, ocieplenie stropów/dachów lub zastosowanie wentylacji z odzyskiem ciepła zostanie spełniony. Jeśli projektowi uda się zrealizować dwa elementy łącznie, dostanie wówczas dodatkowe punkty. Zasady dostępne do tego konkursu nie zmieniają się, jedynie przyznawane są w odrębnym kryterium punkty. Przy czym w przypadku ZIT AJ to kryterium będzie musiało być jeszcze raz przeliczone.

Pan Filip Baranowski doprecyzował, że z uwagi na to, iż ZIT AJ ma to kryterium wśród kryteriów strategicznej oceny ZIT, powinno zostać ujednoczone podobnie jak w przypadku kryteriów zaproponowanych dla pozostałych ZIT-ów.

Pan Tomasz Sołowiej zwrócił uwagę na zapis, w którym pojawia się sformułowanie, iż styropian powinien mieć grubość 10 cm. Biorąc jednak pod uwagę zmieniające się technologie budowlane byłoby zasadne, aby rozszerzyć to sformułowanie o zwrot „lub równoważne”. W konsekwencji zapis otrzyma brzmienie *„ocieplenie stropów/dachów warstwą izolacji (np. wełna mineralna, styropian) przynajmniej o grubości 10 cm lub równoważne - jeśli projekt dotyczy całego budynku i/lub pojedynczych mieszkań na najniższych (podłogi nad gruntem, stropy nad nieogrzewanymi piwnicami) i najwyższych kondygnacjach”*.

Następnie Pan Filip Baranowski poinformował o uwadze, którą ZIT AW zgłosił do wyżej omawianego kryterium. Uwaga dotyczyła budynków historycznych, aby dopuścić możliwość dokonywania inwestycji związanych z podniesieniem efektywności energetycznej w momencie lub po zakończeniu realizacji inwestycji związanej z wymianą źródeł ciepła. Ww. elementy termomodernizacyjne byłyby wówczas wydatkami niekwalifikowalnymi, a ich wykonanie uzależniałoby wypłatę grantu z tytułu wymiany źródła ciepła. Jednakże IZ stoi na stanowisku, aby nie komplikować projektów grantowych o dodatkowe warunki, które grantobiorca będzie musiał spełnić, ponieważ w przypadku ich nie spełnienia konieczne będzie odzyskiwanie środków.

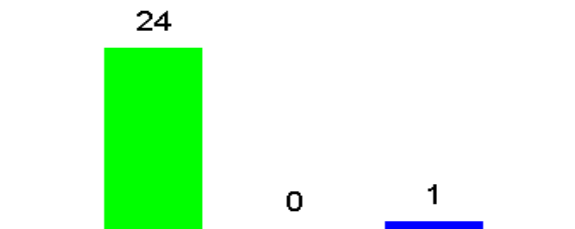
Dyrektor S. Sobieszek wspominał też o kryterium *Poprawa świadomości ekologicznej*, do którego uwagę zgłosiła KE proponując zastosowanie opisu i punktacji kryterium opracowanego przez ZIT WrOF dla pozostałych ZIT -ów i obszarów poza ZIT. Kryterium to w sposób najbardziej klarowny opisuje sposób punktacji. IZ przychyliła się do tej propozycji.

Ponadto Dyrektor poinformował o kwestii, związanej z wątpliwością przedstawiciela KE dot. zasadności stosowania wskaźników horyzontalnych w kryterium weryfikującym, czy wnioskodawca wybrał

wszystkie wskaźniki obligatoryjne dla danego typu projektu. Wyjaśnił, że wskaźniki horyzontalne odnoszą się do efektów interwencji w kluczowych dla KE obszarach, w tym w szczególności w zakresie finansowania kosztów racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami, dostosowania obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, objęcia szkoleniami/doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych, wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Ze względu na swój przekrojowy charakter, wskaźniki horyzontalne są przypisane do wszystkich celów tematycznych. Zostały określone na poziomie horyzontalnym w celu umożliwienia ich agregowania na poziomie krajowym. Ze względu, że nie są one obligatoryjne, są traktowane przez IZ bardziej jako informacyjne, dotyczące realizacji zasad wspólnotowych. Wnioskodawca ma obowiązek wybrania wskaźników adekwatnych, a więc odpowiadających zakresowi projektu, co nie oznacza, że ma obowiązek wybrać wszystkie. Ogólną zasadą jest, że musi wybrać co najmniej jeden wskaźnik, ale nie musi to być koniecznie wskaźnik horyzontalny jeśli nie jest adekwatny do danego projektu.

Pani Dyrektor Magdalena Bednarska – Wajerowska poinformowała, że pozostałe zmiany zgłaszane w trakcie konsultacji miały charakter techniczny lub doprecyzowujący (znajdują się w załączniku do protokołu).

Wyniki głosowania nad podjęciem uchwały w sprawie zatwierdzenia zmian w „Kryteriach wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020”- zakres EFRR (wraz z zatwierdzonymi wyżej zmianami częściowymi)

Informacja o realizacji wskaźników pod kątem ram wykonania – przedstawiła Dyrektor DEF Magdalena Bednarska- Wajerowska. Prezentacja stanowi załącznik do protokołu.

Pani Dyrektor przedstawiła w tym miejscu informację dodatkową dotyczącą zamknięcia RPO WD 2007-2013. Poinformowała, że dziś wpłynęła na konto Ministerstwa Finansów kwota 62 milionów euro, które stanowią 5% wartości programu poprzedniego programu. Wypłacenie salda końcowego oznacza, iż sprawozdanie z jego realizacji zostało przyjęte, a RPO 2007-2013 został formalnie zamknięty. Pani Dyrektor podkreśliła, że jest to wspólny sukces wszystkich pracowników Departamentu Funduszy Europejskich i podziękowała wszystkim za efektywną pracę.

Pan Krzysztof Wójcik dołączył do gratulacji i podkreślił, iż jest to znakomity wynik, jeden z najlepszych w Polsce, a sam proces zamykania Programu, szczególnie w jego ostatniej fazie przebiegł bardzo sprawnie, za co również podziękował.

Prowadząca obrady Dyrektor Magdalena Bednarska – Wajerowska poinformowała następnie, iż w związku tym, iż dyskusja zabrała więcej czasu niż zostało to przewidziane, rezygnujemy z punktu

agendy dotyczącego informacji o propozycjach legislacyjnych Komisji Europejskiej nt. Polityki Spójności 2020+. Ta informacja pojawi się podczas grudniowego posiedzenia komitetu. W związku z brakiem sprzeciwu, przeszła do kolejnego punktu obrad.

Sprawy różne

1. Pan Arkadiusz Czocher – zadał pytanie, kiedy zostanie być podjęta ostateczna decyzja o przesunięciu alokacji z Osi 9. Dyrektor M. Bednarska- Wajerowska odpowiedziała, że w lutym 2019 r.
2. Pan Marcin Kowalski poinformował, że przed dzisiejszym posiedzenie złożył wniosek formalny (wniosek wraz udzieloną odpowiedzią stanowi załącznik do protokołu). Zwrócił w tym miejscu uwagę na kwestię stypendiów możliwych do realizacji w ramach działania 10.4 , gdzie terminy ogłaszania konkursów w ramach tego działania były dość niefortunne. Konkurs został bowiem ogłoszony w momencie, gdy rozpoczął się już rok szkolny. Pan M. Kowalski poinformował, że dyrektorzy szkół zwrócili uwagę, iż właściwszym byłoby ogłaszanie tego typu konkursów w pierwszym kwartale roku, gdyż wówczas jest szansa, by taki projekt wszedł we właściwy cykl edukacyjny zgodny z harmonogramem roku szkolnego.

Prowadząca obrady Dyrektor Magdalena Bednarska-Wajerowska pożegnała gości i przekazała informację o kolejnym terminie posiedzenia Komitetu w dniu 11 grudnia oraz o finansowaniu posiedzenia Komitetu Monitorującego RPO WD.

Opracowanie projektu protokołu: Sekretariat KM